

Dickson (Pub)

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
CHOLERA:
QUAM

ANNUENTE DEO O. M.

EX AUCTORITATE REVERENDI VIRI

D. GULIELMI WISHART S. T. D. ACAD. EDIN. PRAEF.

NEC NON AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU
ET NOBILISSIMAE FACULTATIS MEDICAE DECRETO

PRO GRADU DOCTORATUS SUMMISQUE IN MEDICINA
HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE AC LEGITIME
CONSEQUENDIS ERUDITORUM EXAMINI SUMMITTIT

PATRICIUS DICKSON SCOTO-BRITANNUS.

A. D. III. NON. JUL. HORA LOCOQUE SOLITIS.

49246
EDINBURGI,

APUD T. ET W. RUDDIMANNOS. M.DCC.L.

ILLUSTRATION

HUGONI

Comitatus de MARGHERA

Viccomini de BLASSONARI

Baron de Polwart, Ruderer et GRANDIN

Ex proceribus suis ad Comitatus Magnae Britanniae

Legatus, etc.

Amplius etiam ad Polwart et Baronem de Polwart

etiam ad Baronem de Polwart et Baronem de Polwart

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

etiam

PATRICIUS DICKSON

ILLUSTRISSIMO
HUGONI
Comiti de MARCHMONT,

Vicecomiti de BLASSONBERRY,
Baroni de POLWART, REDBRAES et GREENLAW :

Ex proceribus Scotis ad Comitiam Magnae Britanniae
delegatis, UNI ;

Amplissimae Curiae ad Politicam apud SCOTOS Administra-
tionem dirigendam constitutae, PRAESIDI dignissimo ;

VIRO

OPTIMIS VIRTUTIBUS

PRAEDITO ;

LIBERTATIS PATRIAE VINDICE

ACERRIMO ;

ARTIUM LIBERALIUM

MAECENATI :

OB MAGNAM BENEVOLENTIAM

IN SE, SUOSQUE ACCUMULATAM,

VENERATIONIS SUAE,

GRATIQUE ANIMI,

TESTANDI CAUSA,

HAS SUORUM STUDIORUM

PRIMITIAS

SACRAS ESSE VULT

PATRICIUS DICKSON.

IN AUGUST

С. И. О. Л. Е. Р. А.

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

C H O L E R A.

CHOLERA est violenta ejectio materiae acris biliosae, sursum deorsumque, circa finem aestatis, vel autumnii initium praecipue saeviens; in insulis, terrisque orientalibus, occidentalibusque, ut plurimum aestuans, licet in Britannia haud infrequens.

Vix fortasse invenitur morbus, saevioribus symptomatibus, vel majore periculo stipatus, quam est *cholera*, acutissimus equidem, nam xxiv^a, et etiam quandoque spatio vi horarum, aegrum e medio sustulisse observatus est^b.

Vocatur *cholera*, a *χολή*, bilis, et *πέω*, fluo, quia magna quantitas bilis in hoc affectu, infra supraque ejicitur; attamen ALEXANDER TRALIANUS^c vult hoc nomen ab intestinis deduci, quia antiqui *χολάδες* intestina nominaverunt; prior vero etymologia, quoniam tam a GALENO,

A

quam

^a Syden. cap. de cholera.

^b Bontius de medicin. Indor. cap. vi. de cholera, edit. L. B.

^c Lib. viii. cap. xiv.

quam ab HIPPOCRATE, recipitur, magis mihi arridet; ut in omnibus morbis acutis, sic in *cholera* curanda, summo molimine artis, quam citissime, utendum est. In aestate vel autumno, hicce morbus frequentior evadit, quia iis temporibus, fructus horaei magna quantitate abundant, florent vineta, et racemi dulci, gratoque succo turgent; homines interim, prava victus ratione instructi, hos fructus nimis avide ingurgitant, praetereaque corpora nostra tunc temporis debiliora sunt, et fluidiores partes multum dissipantur: hinc reliquae acriores redduntur, bilis quoque majore acrimonia gaudet; haud igitur mirandum est, *cholera* tam frequenter saevire in regionibus calidis: nam praeter aëris humidam calidamque naturam^a, fructus horaei, hisce terrarum plagis, sua sponte nascuntur, et incolae harum regionum, biliosa temperie praediti sunt, uti apparet ex frequentia febrium biliosarum, dysenteriae biliosae, cholerae et icteri^b.

II. **D**ividitur autem, ab auctoribus hicce morbus in duo genera, in humidum, sciz. et siccum, quae multum a se mutuo diversa sunt.

Prior horum tam ob frequentiam, quam symptomatum ejus periculum, bene dignoscitur; posterior vero rarissime

^a Bontius de medicin. Indor. cap. vi. de cholera;

^b Idem passim.

me occurrit, in quo ventriculus intestinaque, spiritu flatuoso discurrente, admodum distenduntur et cruciantur, qui magna copia infra supraque, cum strepitu evacuatur, dolore laterum comitante; ambo observavit HIPPOCRATES^c, multique auctores hodierni^d; *cholera* vero humidam in hac dissertatiuncula unice dicendam statui.

III. **H**omines huic morbo magis obnoxii, qui multa bile scatent, laxioreque corporis habitu gaudent, vitam in locis fructiferis degentes; pueros^e juvenesque, magis quam senes invadit, licet aetas provectior ab eo haud immunis sit.

Isti homines, qui multa bile gaudent, non solum cholerae, sed etiam omnibus morbis acutis maxime subiecti sunt; bilis vero in naturali statu ad chylopoiesin multum conducit, partes aquosas, virtute sua saponacea, oleosis intime commiscet, et levi ejus stimulo, motum intestinorum peristalticum promovet; magna vero quantitate secreta, accidente quavis causa irritante, in ventriculo, intestinisque suas strages efficit, et mirum in modum omnes eorum functiones turbat, dysenterias, cholerasque creat. Homines vero laxiori habitu praediti, vallibus fructiferis degen-

^c De victus ratione in morb. acut. sect. iv. p. 75. edit. Foef.

^d Senert. tom. 3 et 4. lib. iii. pars i. sect. ii. cap. xiv. Syden. oper. omn. cap. de cholera. Aët med. Berolin. dec. ii. vol. iii. p. 73.

^e Lom. obs. medicin. lib. ii. p. 150.

degentes, huic morbo duplici ratione obnoxii sunt; primo, ob debilem fibrarum statum; secundo, ob calidam humidamque aëris in hisce locis temperiem: adeo enim debilis existit eorum ventriculus, ut ingesta suas plerumque sequantur indoles: hinc in putridum vel acidum degenerant, secundum diversam eorum naturam; ii vero qui firmiori habitu donantur, ingesta ex ventriculo in intestina citius expellunt, et temperie aëris minus afficiuntur. Junioribus secretiones majore quantitate semper adsunt, et crapulis fructuum horaeorum magis dediti sunt: hinc tali aetate *cholera* plus saevire observatur.

IV. **C**Ausae antecedentes hujus morbi sunt,
1. Nimia fructuum horaeorum aut liquoris alicujus fermentantis ingurgitatio.

2. Carnium quorundam animalium, opima pingui nimis refertarum, devoratio.

3. Venenum aliquod, in corpus susceptum.

4. Medicamentum emeticum, vel purgans quodvis nimis forte.

5. Aëris constitutio calida, simulque humida.

6. Subita mentis mutatio, ab ingrata quacunque causa.

1. Nu-

I. Nimia fructuum, &c. Omnia alimenta debili ventriculo ingesta, suas plerumque sequuntur indoles, et mora, et calore loci, a nostra natura quam multum recedunt, et noxia omnino evadunt; vegetabilia in acidam naturam sua sponte vergunt; omnes vero fructus, praecipue horaei, materia quadam subtili constitui videntur, qui levissimo calore, ad motum incitantur: ubi vero hi fructus, homine, etiam robusto, nimia quantitate ingurgitantur, ventriculum distendunt, irritantque, unde non raro evenit, quod orificia ejus, spasmodica quasi constrictione occluduntur, et transitus ingestorum ad intestina impeditur; hinc fermentatio haecce, jam incepta, multum augetur, aer elasticus, materia subtilissima, venenum fere referente, imbutus, generatur, qui mirum in modum sensiles ventriculi tunicas irritat; hinc partes vicinae in consensum ducuntur, et violenta contractione, ingratum onus e corpore ejicitur. Multa vero vegetabilia, sine fermentatione hos effectus producant, quae acrimonia quadam naturali agere videntur, uti refert BONTIUS de *Ananas*^a, cujus succus adeo erodentis est naturae, ut chalybem exedere, et si incaute devoratus, *choleras*, et dysenterias lethales producere valeat; fructus vero, qui hunc morbum producant, sunt praecipue, uvae, melones, cucumeres, malae Persicae, pyrae, poma, multaue alia; et BONTIUS^b refert, quod ficus Indici (apud JAVANENSES *Pysang* dicti,) *chole-*

B

ram

^a De medicin. Indor. Dialog. vi. de fruct. &c. edit. L. B.

^b Idem.

ram producant, nisi caseo comedentur; liquores fermentati, vel fermentantes, hunc morbum saepissime creant, et eodem modo, ac fructus horaei, suos pariunt effectus; omnes enim liquores fermentantes, spiritum flatuosum, et quasi venenatum emittunt, multorum morborum, et non raro ipsius mortis causam: et HIPPOCRATES, multis in locis memorat, *choleras* accidisse, ex fructuum horaeorum, et vini dulcis ingurgitatione ^c, nec desunt exempla in BRITANNIA, *cholerae* a cerevisia tenui inductae, uti apparet ex historia viri in actis Anglicanis, a Domino ST. ANDRE relata ^d.

2 Carnium quorundam animalium, &c.
Omnia animlia, post mortem, in loco calido humidoque, sua sponte putrescunt, et corpori nostro exitialia evadunt; guttula enim ovi putridi, in ventriculum incaute suscepta, vomitum, dysenteriam, et etiam vitae periculum saepe infert.

Experientia quoque compertum habemus, quaedam animalia citius quam alia, in putredinem vergere; ea enim, quae victu animali vescuntur, vel valido exercitio consue-
ta sunt, uti omnes aves rapaces, et ferae, quae vel volatu longo, vel cursu velociori, animos hominum ingenua voluptate oblectant; haec, inquam, animalia, omnes eorum succos magis elaboratos habent, et ad alcalinam naturam
quam

^c De morbis vulgar. lib. vii. sect. vii. p. 249.—257.

^d Philosoph. transact. No. 351. p. 580.

quam propius accedentes; hinc putredo citius iis conciliatur. Nonnullae vero sunt partes ejusdem animalis, quae citius in putredinem vergunt, uti partes pinguiore, et tunc intolerabilem foetorem emittunt: et rationi non incongruum videtur supponere, hunc foetorem in carnibus putrefactis, solummodo oriri, a parte oleosa sale combinata: si enim arte chemica, sal, oleo suo perambusto liberatus sit, maxime volatilis evadit, nasum acriter stimulat, sed nullo malo odore inquinatur; si vero partes pinguiore animalium, nimia copia ingerantur, dirissima symptomata plerumque producant; stomacho enim crapula distento, orificia ejus occluduntur, hinc transitus ingestorum ad intestina impeditur, et calore loci, rancidissima iis natura conciliatur; partes oleosae, sua viscositate, internae ventriculi superficiei adhaerent, et acrimonia earum tunicas sensiles irritant inflammantque. Aër elasticus hac putrefactione generatur, qui rancida materia imbutus, et per superiora emissus, ructus nidorosos efficit, ingesta, longa mora, acriora redduntur; hinc nauseam, vomitumque, et *cholera* producant: et HIPPOCRATES, ^d in eximio libro de victus ratione, in morbis acutis, memorat carnes quasdam, quae *cholera* inducant; *scil.* “ caprinae carnes, “ omnia quae bubulis insunt vitia habent, cruditatem, flatusque, et ructus magis movent, et *cholera* gignunt, — “ porcellae carnes pravae sunt, cum crudiores, aut per-

“ am-

^d Sect. iv. p. 75. edit. Focf.

“ambustae fuerint, nempe tum *cholera* magis gignunt,
“et turbationem faciunt;” et in altero loco ^e, enarrat hi-
storiam *cholerae*, ex esu carnum suillarum, fructuumque
horaeorum, et vini suavis ingurgitatione inductae.

3, Venenum aliquod, &c. Omnia venena, ut
acriori natura gaudent, sic irritant ventriculum et intesti-
na, mucum eorum abradunt, et inflammationes, gangraenas
aliaque dirissima symptomata quandoque inducunt: a vio-
lenta irritatione, non solum diaphragma, sed et etiam ductus
biliosi afficiuntur; hinc vomitus, et alvi dejectiones bilio-
sae; SENERTUS ^f memorat BOLETUM (ex genere fungorum,) hunc morbum excitasse, et PROSPER ALPINUS ^g haec ha-
bet verba, “*Cholera*, et magnam quidem, ex esu fun-
“gorum venenatorum, nos saepe obortam vidimus.”
Anne igitur apparet, qualitatem certam specificam, ad
hunc morbum incitandum, quibusdam venenis, magis quam
aliis inesse? multa enim venena in corpus suscepta, di-
rissima symptomata, et etiam mortem sine *cholera* produ-
cunt.

4 Medicamentum emeticum, &c. Omnia haec
medicamina, fortiori dosi propinata, praecipue purgan-
tia resinosa, magna eorum acrimonia, et viscositate, tunicas
ventriculi et intestinorum irritant, inflammantque, et ma-
jorem liquidi copiam versus has partes derivant; bilis inte-
rim,

^e De morb. vulg. lib. v. sect. vii. p. 249.

^f Tom. 3. et 4. lib. iii. pars i. sect. ii. p. 406.

^g De medicin. method. lib. xiii cap. vi. p. 751.

rim, violenta vomitus actione, exprimitur: hinc *cholera* inducitur, et vix ulla venena fortasse saeviora symptomata producant, ac fortiores emeticorum vel purgantium doses; tormina enim, spasmi, convulsiones, dysenteriae et *cholerae* hac origine oriri observantur, testantibus SENERO^a et RIVERO^b. Et memini me semel vidisse gr. xx. Rhei electi, et gr. iv mercurii dulcis juveni delicatiori propinata, tam violentam dysenteriam induxisse, ut, non obstantibus medicamentis adstringentibus et opiatis, consilio viri in arte medica ad summos honores merito evecti praescriptis, uno die septuagies alvum exoneraverit; sistebatur paululum die sequenti, sudore per totum corpus oborto, recurrebat tamen tertio, et per quinquaginta vices alvum iterum ducebat; recuperavit vires juvenis, et apud vivos jam est.

5 Aëris constitutio, &c. Nil plus conducit ad corruptionem spontaneam inducendam, quam haecce aëris dispositio; partes enim carnum et fructuum in balneo quasi emollit et relaxat, et partes eorum ad motum intestinum incitat; experientia enim comprobatur, quam citissime in aestate, carnes putredinem, et vegetabilia fermentationem vel putrefactionem subeant; praeterea aër humidus et calidus corpus nostrum multum debilitat, et ad functiones naturales ineptum quodammodo reddit: hinc ingesta suas indoles sequi aptiora sunt, et BONTIUS^c ait, quod

C

praeter

^a Tom. 3. et 4. lib. pars 1. sect. 2. p. 406.

^b Obs. centur. 2. obs. 19. p. 36.

^c De morb. Indor. cap. vi. edit. L. B.

praeter magnam edendi licentiam, aëris constitutio calida et humida apud Indos, hunc morbum incitare conducit.

6. Subita mentis mutatio, &c. Tam multi et graves sunt animi pathematum effectus ad morbos producendos, praecipue iis quibus mobile adest genus nervosum, ut brevitati hujus dissertatiunculae, omnes eos enumerare, minime congrueret; nemini non notum est, quae dira symptomata ex subito iracundiae impetu oriuntur; homo qui paullo antea bene se habuit, ex subito irae impulsu, quasi furit, oculi fulgent, in orbitis revolvuntur, crebrisque micant ignibus; facies nunc pallore, nunc rubedine suffusa, irregularem sanguinis transfluxum indicat, qui aliquando, velociori motu, turgēt omnes arterias, vel, retrogrado cursu, circa cor accumulatur; anhelat, vixque verba proferre potest, totum genus nervosum afficitur, cum aucta liquorum secretionē, et spāsmi convulsionesque per totum corpus oriuntur; bile vero tunc temporis magna quantitate circa praecordia accumulata, *cholera* incitari potest. Huic opinioni suffragatur SENERTUS^a, aliique auctores; ex subita enim ira omnes humores nostri in alienam mutantur naturam, et noxii omnino evadunt: hinc variis modis eos expellere molitur natura, nec desunt exempla hominum, ex valido iracundiae impetu, subito e vita migrantium^b.

IV. Pri-

^a Vol 3 et 4. cap. xiii. p. 406.

^b Swan's Notes upon Sydenham, Chap. vii. p. 173.

V. **P**rimaria hujusce morbi symptomata sunt, lassitudo insolita, rigor nauseaque, cum violenta ejectione infra supraque materiae spumantis biliosae, nunc acidae, nunc putridae naturae, pro diversa causa morbi, in initio flavescentis, sensim sensimque prasinum induentis calorem, in rubrum atrumque tandem desinentis, magnus dolor, cardialgia et ventriculi morsus sentiuntur, stomachi et intestinorum inflationibus, torminibusque acutissimis adjunctis; sitis adest inextinguibilis, & magnum ciborum fastidium, cum calore, continuaque corporis jactatione, pulsus celer, parvus, intermittens, anxietas magna circa praecordia, urina suppressa, faeces per os ejectae, sudor frigidus corpus invadit; vertigo, animi deliquium, singultus, convulsiones in diversis corporis partibus, inanis, ac perpetuus ad vomendum conatus, aegrum infestat atque tenemus, digitus incurvantur, unguis livent, oculi caligine obducti, voce privatur aeger, frigent

gent rigentque extremitates, mors denique miserum e medio tollit.

In initio omnium morborum acutorum, lassitudo quaedam, vel corporis gravitas, semper adest, quae a variis causis oriri potest, vel a plethora, vasa ultra tonum extendente, vel a genere nervoso male affecto; hinc defectu liquidi nervosi, corpus aegre incitatur; in *cholera* vero, quae a magna ingurgitatione oritur, ventriculi arteriae, vasaque vicina comprimuntur, qua sanguis majori copia versus alias partes ruit, pulposa cerebri medulla comprimitur, et influxus, vel secretio liquidi nervosi, in musculos impeditur; unde lassitudo oriatur, et ab eodem quoque fonte rigor oriri videtur. Nausea vero pendet ab ingrata ista sensatione in stomacho, quae continuo aucta partes vicinas in consensum ducit, et violenta convulsione ingesta foras ejiciuntur: quod primo ejicitur, ingestis exceptis, aquosum apparet, tandemque biliosum. Mirum sane videtur, unde tam magna quantitas, quae in hoc morbo ejicitur, deveniret; bilis enim magna quantitate ejicitur, aqua vero, vel lympa, multo majore, ab omni parte ad stomachum mitti videtur. Lympa pancreatica magna quantitate secernitur, et ex omnibus ventriculi, intestinorumque glandulis. Quae evomuntur diversae sunt indolis, aliquando alcalinae naturae, aliquando acidae, quae multum pendet a natura ingestorum: nam si ex vegeta-

getabili assumuntur regno, materia, quae primo ejicitur, in acidum vergit: si vero morbus ortus esset, a nimia ingurgitatione carniū pinguiorū, tunc ingestis rancida natura conciliatur, ut antea memoratum fuerat, § 4. No. 1, 2, comment. A qua vero causa, diversus color ejectionum pender, non tam facile explicatur: norunt enim *Chemici*, a diversa liquorū cum bile mistione, diversos colores oriri; sed an haecce mistio in ventriculo perficitur, non ausus sum dicere, et vix tantas possum componere lites; tantum hic observare liceat, quo frequentior adest colorum mutatio, eo pejus esse, uti olim observavit HIPPOCRATES^a, “ Si vero quod vomitur porraceum, aut
“ lividum, aut nigrum fuerit, quisquis horum colorum
“ fuerit, eum malum existimare oportet.—Si vero o-
“ mnes idem homo, colores vomat, id admodum exitiale
“ jam est.—Celerrimam autem mortem prodit vomi-
“ tio livida, si graviter oleat.” Significat enim magnam humorū corruptelam: hinc gangraenae non levis suspicio.

Magnus dolor, cardialgia et ventriculi mor-
sus, &c. Omnia haec symptomata oriuntur a magna humorū acrimonia; nam non solum ingesta corrupta, sed etiam bilis, sua acrimonia sensiles ventriculi tunicas irritant. Ab ingestis vero corruptis, aër elasticus magna copia eliminatur, qui mirum in modum distendit intesti-

D

na,

^a Prognost. lib. ii. sent. 39, 40, 41. p. 639. Charter. tom. viii.

na, ob continuam ejus rarefactionem; ab acri vero materia, spasmus intestinis inducitur, et sacculo quasi includitur aër; hinc tormina saevissima oriuntur.

Sitis adest inexplibilis. Liquidioribus sanguinis partibus, per vomitum et secessum emissis, haud mirandum, si aeger inexplibili siti afficiatur; sanguis enim evacuationibus spissior redditur, unde secretiones non perficiuntur; a continua vero stomachi irritatione magnus circa praecordia aliquando oritur aestus; hinc aegri gelidam aquam avide ingurgitant, debilis interim stomachus, omne ciborum genus fastidit, et ob magnam irritationem, ne vel levissimum ferre potest.

Continua corporis jactatio oritur a magna perturbatione, quae tunc temporis in corpore existit, et semper malum denunciat, si cum suspiriis frequentibus adjuncta sit, significat enim magnum impedimentum sanguinis per pulmones transeuntis; vel fortasse oriri potest ex obstructione sanguinis fluxus per hepar: hinc accumulatur in trunco venae portarum, et venis meseraicis.

Pulsus celer, parvus, intermittens, ut causam agnoscit, immeabilem sanguinis visciditatem, a consumptione liquidioris ejus partis: hinc difficilis ejus per pulmones transitus, et evacuationi cordis magna resistantia; unde repetitis ictibus sese evacuare nititur, hinc intermittens; a minore vero quantitate in arterias immissa, pulsus parvi causa haud latet; ab his quoque pender, anxietatis

xietatis causa, sciz. ob sanguinem circa pulmones et cor accumulatum.

Urina suppressa, &c. A spasmo fortasse collum vesicae constringente, aliquando vero in hoc morbo ardor adest urinae, ob materiae morbificae versus has partes metastasin, et pro pessimo signo semper habetur.

Faeces per os ejectae, ob inversum peristalticum intestinorum motum, ut in ileo, symptoma in hoc morbo perquam lethale, et indicat magnis inflammationibus intestina obsideri.

Sudor frigidus, vertigo, animi deliquium, &c. denotant magnam corporis debilitatem, et defectum circulationis sanguinis per vasa encephali; hinc relaxatio totius corporis, et sua sponte emanat sudor frigidus, signum in moribundis maxime observabile, et etiam oriri potest a subito spasmo in vasis cutaneis inducto, unde exprimitur hicce humor.

Singultus, convulsiones, &c. A magna irritatione in genus nervosum, hinc irregularis liquido nervoso influxus conciliatur, et nunc tam magna adest perturbatio, ut sensibus omnino privati sint; structurae corporeae ruina minatur; et ad impulsione vel energiam mentis accipiendam, inepta omnino redditur; hinc sanguis per canales solitas non amplius transit, frigent effoetae in corpore vires, et ad superos dilassata anima migrat.

VI. **S**edes hujus morbi est in ventriculo, intestinisque.

De hujus rei veritate haud dubitandum, dissecta enim cadavera hoc docent, inflammata quippe ventriculus et intestina semper inventa fuere; praeterea, symptomata primaria hoc evincunt.

VII. **D**Ecurfus hujus mali tertium quartumve diem raro superat, quinto vel sexto plerumque lethalis, saepissime vero necat spatio xxiv. horarum.

In hac violenta totius corporis perturbatione, haud mirandum, si in tam parvo temporis spatio de vita actum sit, vix ulla enim adest in corpore functio quae non turbatur, magna praeterea ista sympathia, quae inter cranium et viscera abdominalia est, multum conducit hunc morbum lethalem reddere; saepissime enim vidimus epilepsias, apoplexias, &c. a ventriculo affecto induci. Nam violenta ista irritatio, qua in hoc morbo ventriculus afficitur, inflammationem, gangraenam et sphacelum, saepe inducit, unde cita mors; in visceribus abdominalibus magna inflammatio, cum majori periculo quam aliis partibus, semper comitatur, quia ob acrimoniam ingestorum cito in gangraenam tendit. Apud varios auctores, varium memoratur tempus, quo absolvitur plerumque hicce morbus,

bus HIPPOCRATES ^r tribus diebus, SENERTUS ^s uno vel altero die, vel certe tertio, hunc morbum lethalem esse ait, SYDENHAMUS ^t vero, plerumque spatio xxiv. horarum terminasse, et BONTIUS ^u historiam *cholerae* enarrat, quae spatio sex horarum, aegrum necavit.

VII. **D**efinit in sanitatem, alium morbum, vel mortem.

Quum morbus nihil aliud sit, quam conamen naturae, quo pristinam sanitatem recuperare nititur, facile patet, naturam vel morbo superari, vel eum ita debellare posse, ut sana conditio corpori concilietur; antequam vero natura penitus superetur, morbus primarius, reliquos, saepe comites inducit; sic pleuritis lethalis, tandem peripneumoniam inducit; sic et aliquando angina violenta: hicce morbus in sanitatem, duplici modo tendit, primo, *scil.* quatenus stomachus a morbofo onere liberatur, quod in omni *cholera*, a nimia ingurgitatione accidere potest; sed hic morbus aliquando criticus invenitur, nam GALENUS ^a ait, “Sunt, quibus diarrhoea et *cholera*, certis intervallis, omnem corporis redundantiam evacuant, et in febribus nonnullis, critica omnino invenitur;” et

E

fic

^r De morb. vulg. lib. vii. sect. vii. p. 326.

^s Praet. lib. iii. pars 1. sect. ii. cap. xiii.

^t De cholera. cap. vi.

^u De morb. Indor. cap. vi. de chol.

^a 7. Meth. med. cap. ii.

fic HIPPOCRATES^a, "Febres lypyriae, non nisi per *chole-ram*, effusa bile, solvuntur:" in hoc februm genere, internae partes summo calore tentantur, unde fortasse, bilis, et materia acris, circa praecordia accumulatur, et ventriculum, intestinaque irritant ad has dejectiones; nam AETIUS^b ait, "febrem lypyriam accendi ab erysipelate, "circa ventrem consistente."

Solet plerumque^c, febres tertianas, et semitertianas, comitari, sed ut crisis, in hisce morbis, vix considerari meretur.

In alium morbum, et mortem, vomitus aliquando in hoc morbo cessat, et a magno, versus has partes, liquorum fluxu, in dysenteriam quandoque transit, et ut dysenteria, tractari debet.

Si vero morbus diu durat, saevioribus symptomatibus stipatus, a violenta irritatione, et febre, in inflammationem saepe tendit, quae, ob violentiam symptomatôn, et partes affectas, in gangraenam desinit.

IX. **C**Ausa ejus proxima, est materia aliqua acris, ventriculum, et intestina, irritans.

Causa proxima sensibus apparet, et in omni *cholerae* genere, etiam criticae, ab irritatione ventriculi, et intesti-
norum

^a Coac. praenot. sect. ii. 118. No. 120.

^b Tetrab. ferm. ii. cap. 89.

^c Prosper. Alpin. de medicin. method. cap. vi. p. 751.

norum semper accidit: causae remotae in § 4. enumerantur, et suos effectus acrimonia semper edunt.

X. **H**IS vero praemissis, 3. 4. 5. 6. eventus haud incertus deduci potest, nec latet curatio.

Quemadmodum morbus hic saevus, et velox est, sic raro, prognosin faustam pronunciare licet: si vero vomitus, et secessus leniri vel sisti possint, curatio expectanda^e, quo vero perturbatio ventris major est, et quo ventriculus magis afficitur, eo periculosius malum^f; si enim omnes colores evomant, cito lethalis; vel^g si sudor frigidus, corpus obsideat, vel convulsiones oriantur, aut si quod evomitur, loturam carnis referat, male oleat, et stercorem^h sit, et si in febre pestilentiali acciderit, ⁱ vitae vix ulla manet spes; pulsus parvus, vix sensibilis, cum animi deliquio, est pessimum signum; et, ut ait CELSUS^k, “qui-
bus concurrentibus, mirum non est, si subito quis mori-
atur.” Nunc ad curationem veniendum,

XI. **Q**uae indicat, 1. correctionem, et ablationem, materiae morbificae, in primis

^e Senert. tom. 3. et 4. pract lib. iii. pars i. sect. ii. cap. xiii.

^f Hip. progn. lib. ii. Sent. 39—40—41. p. 639. charter.

^g Hoffman. sect i. cap. xvi. sect. xiii. p. 393. tom. 1.

^h Lom. observ. med. p. 151.

ⁱ Senert. loco citato.

^k Lib iv. cap. xi.

mis viis. 2. Symptomatum saeviorum sedationem. 3. Partium affectarum praeprimis, atque totius corporis roborationem.

Ut cholerae causa proxima, est irritatio ventriculi, et intestinorum, patet igitur hancce irritationem tollendam, antequam morbus curari potest; nam, ablata causa, cessat plerumque effectus: melius est, si modo vires aegri sufficiant, materiam morbosam e primis viis eliminare, quam ejus naturam mutare, vel corrigere; post ablationem materiae morbificae, e primis viis, symptomata saeviora mitigari debent, in hoc enim morbo, adeo turbantur omnes functiones, ut singularis fere curatio, iis necessaria sit; post sedationem symptomatum saeviorum, partes affectae totumque corpus, morbo adeo debilitantur, ut, nisi roborentur, alius morbus expectari possit.

XII. **P**Rior igitur scopus attingitur,
1. Largos haustus, liquoris alicujus tenuis, blandi, demulcentis, diluentis, ad vomitum usque bibendo, clysmata mollia, diluentia, laxantia injiciendo, et remediis morbo contrariis; purgantibus blandis, debitis interval-
lis repetitis, utendo.

2. Sanguinis missione, si adsint signa plethorae

rae vel inflammationis, opiata, parca dosi saepe repetita, adhibendo, aërem liberum, purum, frigidiusculum, quietem omnimodo conciliando; in summa virium prostratione cardiaca propinando, et stimulantia externe applicando.

3. Victu tenui, levi, nullo acri gaudente, parca quantitate simul recepta, potus sit levis, roborans, uti cyathus vini generosi, bis, vel ter de die, frictione, equitatione, vectione in rheda, aliisque exercitiis utendis.

Si *cholera*, a causis 1, 2, 3, 5. § 4. oriatur, methodus memorata, summo cum fructu institui potest; hisce enim liquoribus, materia morbifica ita diluitur, ut innoxia omnino fiat: sic oleum vitrioli in ventriculum, vel os susceptum, dirissima symptomata producit; larga vero aquae quantitate mixtum, gratissimum medicamentum praebet, in morbis acutis, haud contemnendum. Sic in *cholera*, larga potatione liquorum diluentium, demulcentium, partes acres ad magnas distantias a se mutuo remouentur, unde minus fortiter stomachum afficiunt; si vero ad vomitum usque bibantur, tunc materia morbifica e corpore ejicitur: omnes hi liquores in textu recitati, plus boni praebent, quam medicamenta emetica dicta; acrimonia enim sua, majorem irritationem producant: hinc

oleum addunt camino ; ergo caute evitanda ; de purgantibus eadem regula observanda, et minime propinanda, nisi definente morbo, et tunc lenissimi etiam generis, ne sua acrimonia lethalem dysenteriam inducant ; liquores vero isti blandi, demulcentes, sunt, jura carniū insulsarum, quae accuratissimus SYDENHAMUS, in hoc morbo magno-
pere laudat ; decoctum hordei, serum lactis, clysmata ex jure carniū insulsarum, vel intestinorum animalium, cum oleo dulci, vel ex decocto hordei, ex lacte et oleo, &c. Emulsiones amygdalarum, decoctum althaeae, liquoritiae, &c. nec adeo laudata POLENTA^a (ab antiquis in hodiernam praxin recepta) negligi debet. Si morbus a causa prima § 4. ortus est, post vomitionem, medicamenta morbo contraria in usum revocanda, sciz. alcalica, absorbentia, inter quae primum tenet locum magnesia alba, acidum enim in primis haerens absorbet, et leniter alvum ducit. Si a causa secunda. vel etiam a magna copia bilis, tunc medicamenta putredini resistentia usurpentur, ut vinum Rhenanum, omnia leni acido gaudentia, cum victu vegetabili hic profunt, post haec alvus leniter duci debet, parvis et repetitis rhei dosibus, infuso amaro, cum rheo vel tamarindis. Cassia in hoc morbo, secundum BONTIUM^b, caute evitanda, morbum enim pejorem reddit.

Si vero a causa 3tia, jura carniū, ut agninae, vitulinae, et medicamenta oleosa, gelatinosa, emulsiones, &c. lar-

ga

^a Edinburgh Medical Essays, Vol. vi.

^b De morb, Indor. cap. xxix. de cassia solutiva,

ga quantitate ad vomitum usque ingeri debent: clysmata oleosa, ex decocto hordei, omni bihorio, (donec cessat vomitus) injicienda sunt, caute evitando omnia quae ulla acrimonia gaudent. Ad quartam causam spectant medicamenta blandissima, oleosa, ut jura carnum insulsarum fortiora, gelatina cornu cervi, pedum vituli, nullo aromate condita, opiata parvis dosibus saepe repetitis, cum haustulo vini rubri tepidi, fomenta ex vino rubro, et epithemata ex therica cum L. L. ad regionem epigastricam applicata, clysmata ex amylo cum L. L. injecta, magno-pere profunt. Si vero a causa 6ta oritur morbus, tunc quies animo concilietur, ingrata causa auferenda, opiata hic boni usus, et medicamenta diluentia, blanda, refrigerantia.

Ad secundam indicationem, sanguinis missio in corpore plethorico semper institui debet, ne a violentia morbi inflammatio inducatur, quae fere semper lethalis, nam a natura partium affectarum, et ob vicinitatem ingestorum, aliarumque rerum acrimonia gaudentium, gangraena non raro inducitur, et in omni eventu, nisi summa adest virium prostratio, sanguinis missio in initio instituatur; opiata hic summi sunt usus, quia magnam hanc perturbationem quodammodo compescunt, et somnum conciliant, in parca dosi vero, et saepe repetita, ne, sciz. ob stomachum jam multum irritatum, et muco fere orbatum, spasmi vel convulsiones inducantur.

Aere

Aëre puro, frigidiusculo, quiete, &c. frui, in hoc, velut in omni alio morbo acuto, multum prodest; vis enim febris inde multum minuitur, jactatio illa molesta auferitur: hinc placidissimus, et jam gratissimus somnus conciliatur.

Ad convulsiones et frigus extremorum, profunt epispastica, frictiones cum unguentis aromaticis, epithemata aromatica spirituosae, opiata, epigastricae regioni applicata, fomentationes spirituosae aromaticae, cum haustulo vini rubri, si magna adest virium prostratio; ad tertiam intentionem spectet victus tenuis, levis, nullo acri gaudens; si aeger acido spontaneo laborat, victus ex animali regno desumatur; si vero morbus ortus sit a nimia devoratione carniū, tunc victus vegetabilis prodest, parca vero quantitate assumi debet, ne recrudescat morbus; vinum rubrum, *Oporto* dictum, vel et Gallicum hic boni usus, utpote quae primas vias corroborant, frictiones, equitationes, &c. quia totum corpus firmant, et digestionem promovent, nec medicamenta amara stomachica negligi debent; summi enim hic sunt usus, ut etiam cortex Peruvianus, qui mirum in modum, non solum intestinis, sed etiam toti corpori robur conciliat.

FINIS.

Med Hist
W4
E23
1750
D.1

